

Hodnota lidského života na pozadí wrongful life a wrongful birth žalob – slovo úvodem

Abstrakt:

Toto speciální vydání Časopisu zdravotnického práva a bioetiky je číslem mono-tematickým, které se zaměřuje na problematiku wrongful life a wrongful birth žalob a hodnotě lidského života.

Abstract:

This special issue of Journal of Medical Law and Bioethics is mono-thematic and focuses on wrongful life and wrongful birth action issues and value of human life issue.

V roce 2006 jsem napsal článek „Náhrada škody za nechtěné dítě?“¹, kde jsem tvrdil, že problematika "*wrongful birth*" a "*wrongful life*" žalob je v České republice opomíjena. Nyní, o sedm let později, si dovoluji tvrdit, že situace se v této oblasti nijak významně nezměnila; i když výjimečně se žalobami *wrongful birth* byly soudy nuceny zabývat a ojedinele se těmto problémům věnují i odborné články². Přesto širší pojednání o této problematice chybí. Jedná se totiž o záležitost značně komplikovanou, při jejímž posuzování se setkávají názory právní, etické, filozofické a náboženské. Při úvahách o akceptovatelnosti tohoto typu žalob se totiž dostáváme k otázkám podstatným pro samu existenci člověka – jak nahlížet na narození dítěte?, jaká je hodnota života?, existuje život, který by nebyl hoden žít?, může být narození dítěte škodou v právním slova smyslu?. Z tohoto výčtu otázek, které mne napadly je zřetelné, že problematika "*wrongful birth*" a "*wrongful life*" žalob je významnou křížovatkou názorů různých disciplín.

Jsem proto rád, že se podařilo na Ústavu státu a práva AV ČR, v.v.i. podařilo zorganizovat workshop Hodnota lidského života na pozadí *wrongful life* a *wrongful birth* žalob, který složením přednášejících umožnil vykročit z úzkého, právního náhledu na věc a pojednal tuto problematiku v širších souvislostech. Přednesené příspěvky byly velmi podnětné a část přednášejících pak rozšířené verze svých příspěvků poskytla do tohoto monotematického čísla časopisu. Jednotliví autoři se na základě jednotlivých prvků, spočívajícího právě ve "*wrongful birth*" a "*wrongful life*" žalobách, snaží rozvinout své právní, filozofické a teologické úvahy o otázkách, které byly naznačeny shora a jsou imanentní úvahám o akceptovatelnosti tohoto typu žalob.

V prvním článku přináší Tomáš Doležal krátké shrnutí problematiky s tím, že poukazuje na to, jaké typy žalob se v této souvislosti vyskytují a osvětluje jejich podstatu a znaky, včetně problematických bodů, které se vyskytují v argumentacích jednotlivých soudů. Podává také krátké komparativní shrnutí recentního přístupu judikatury v jednotlivých státech včetně České republiky.

V článku Hodnota života z pohledu katolické teologie se Ondřej Lehký zabývá aspekty hodnoty lidského života z teologického hlediska. Poukazuje na hodnotu člověka jako Božího obrazu, na posvátnost lidského života, problém smrti a věčného života. Jako podstatný element pro poznání mravní pravdy o světě, zákona vepsaný Bohem, který se odkrývá našemu svědomí. Jedná se o soud rozumu, kterým lidská bytost poznává mravní jakost konkrétního činu. Skrze tuto optiku pak lze teprve chápat hodnotu lidského života a hodnotu lidských činů.

David Černý ve své stati Hodnota lidského života zabývá filosofickou argumentací a bioetickou reflexí hodnoty lidského života. Zejména se vyrovnává s teorií zastávanou utilitaristickým bioetikem Johnem Harrisem, podle nějž jsou hodnotné pouze osoby, bytosti lidského či jiného druhu schopné vyšších kognitivních funkcí, které díky tomu mohou hodnotit svůj vlastní život a mohou si přát dále žít. Černý argumentuje, že tato teorie není logicky konzistentní, argumentuje kruhem. Studie uzavírá, že Harrisova teorie hodnoty lidského života je nesprávná a nevhodná pro současnou bioetickou diskusi.

¹ DOLEŽAL, T.: Náhrada škody za nechtěné dítě?, Právní rozhledy 21/2006, C.H. Beck, s. 783

² Např. VISINGER, R., Teoretické otázky žalob *wrongful life* a pohled recentní zahraniční judikatury, Právník 10/2006, s. 1125. nebo Peterková, H. Nechtěné zdravé dítě – neoprávněný zásah do osobnostních práv?, Časopis zdravotnického práva a bioetiky, Vol 2, No 3 (2012), ISSN 1804-8137, <http://www.ilaw.cas.cz/medlawjournal>

Adam Doležal se zabývá problematikou „*wrongful life*“ žalob a „*wrongful birth*“ z etického a právního nazírání. Poukazuje na základní otázky, které musí být řešeny před samotnou odpovědí na to, zda by tyto instituty měly být do právních řádů zavedeny. Pokouší se prokázat, že zatímco žaloby „*wrongful birth*“ mohou být při přijetí určitých etických pozic akceptovatelné, žaloby „*wrongful life*“ jsou podle něho nekonzistentní s teorií deliktního práva a není vhodné, aby byly nároky z nich uplatňované přiznávány.

V posledním článku se Tomáš Doležal zabývá specifickou problematikou kauzálního nexu v žalobách *wrongful life* a *wrongful birth*. Vzhledem k tomu, že právě příčinná souvislost bývá u těchto žalob spatřována jako přinejmenším problematická, analyzuje jednotlivé typy žalob a zabývá se typem kauzálního vztahu mezi pochybením a vzniklou újmou.

Všem čtenářům přeji příjemné počtení

Tomáš Doležal